

УДК 330.34

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V12(2018)-08

Губа М. І., кандидат економічних наук, доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна

ORCID ID: 0000-0002-6624-9074

e-mail: gubamarina16@gmail.com

Карташова О. Г., кандидат економічних наук, доцент, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна

ORCID ID: 0000-0002-9692-7032

e-mail: olgi2004@gmail.com

Барсук Ю. В., здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії, ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна

Управління сталим розвитком на засадах зеленої економіки

Анотація. У статті здійснено аналіз підходів до визначення та використання глобальних показників розвитку економік країн для визначення впливу «зеленої» економіки на сталий розвиток. Виконано аналітичний огляд підходів до визначення феномена «зелена економіка», наведені основні напрямки і сфери застосування даного терміну. Дана оцінка конкурентоспроможності та інноваційного розвитку економіки України за такими міжнародними рейтингами як індекс глобальної конкурентоспроможності, індекс економічної свободи, індекс легкості ведення бізнесу, індекс сприйняття корупції, індекс людського розвитку, індекс економіки знань, глобальний індекс інновацій. Представлений аналіз еволюції місця, займаного Україною в цих рейтингах і як вони впливають на «зелену економіку». Розглянуті діючі в Україні системи планування і прогнозування актуальні для сучасного стану трансформації економіки.

Ключові слова: «зелена економіка»; конкурентоспроможність; інноваційний розвиток; індекси рівня розвитку; міжнародні рейтинги.

Huba M., Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Kherson State Agrarian University, Kherson, Ukraine

Kartashova O., Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Kherson State Agrarian University, Kherson, Ukraine

Barsuk Y., Postgraduate Student, Kherson State Agrarian University, Kherson, Ukraine

Sustainable Development Managing on the Basis of the Green Economy

Abstract. The article analyzes the approaches to the definition of global indicators of the development of the country's economies and their use to determine the impact of the factors of the "green economy" on sustainable development. The analytical review of the approaches was carried out before the definition of the "green economy", the main directions of the use of this term are given and the scope of its application. The assessment of competitiveness and innovative development of the Ukrainian economy is based on international ratings: the global competitiveness index, the index of economic freedom, the index of ease of doing business, the index of perception of corruption, the index of human development, the index of knowledge economy, the global index of innovations. The analysis of the transformation of employment in Ukraine is presented in these ratings and how they affect the "green economy". The modern system of planning and forecasting in Ukraine is considered to be relevant to the current state of transformation of the economy, as well as the green transformation of the economy, which affects: creation of efficient and least costly capacious and resource-intensive sectors of the economy, new commodity markets and new jobs; introduction of modern energy-efficient technologies, innovation activity; increase of labor productivity and competitiveness of the business at the expense of efficient use of energy, resources and minimization of waste volumes. The use of models of economic growth, reflecting the close relationship between the economy, the natural environment and the quality of life of the population, promotes the adoption of the most grounded policy decisions for the sustainable development of national economies. The economy of inclusive transformation is an important factor in providing a new dynamics of development based on sustainable production and consumption patterns. The potential for the development of a "green economy" in Ukraine is, first of all, renewable energy, energy efficiency and organic agriculture.

Keywords: "green economy"; competitiveness; innovative development; development level indices; international ratings.

JEL Classification: F6, Q01, R11.

Стаття надійшла до редакції: 22.12.2018

Received: 22 December 2018

Постановка проблеми. Світ стоїть на порозі важливих рішень щодо нових способів отримання енергії й освоєння наших природних багатств. Наслідки цього вибору позначаться на багатьох майбутніх поколіннях. На тлі зростання кількості населення у світі й безперервного тиску на природне середовище постає питання про необхідність технологічного переходу до більш «зеленої», екологічно чистої світової економіки. Оскільки населення планети, як очікується, до 2050 р. досягне 9 млрд людей, країни повинні прискорити темпи ефективного економічного зростання. Водночас це зростання має бути збалансованим з урахуванням людського і природного капіталу, що становлять його основу, оскільки в інакшому випадку ми ризикуємо зіткнутися з глибокими й потенційно незворотними змінами в можливостях нашої планети витримувати динаміку розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам економічного регулювання природо-користування в умовах стійкого розвитку присвячено багато робіт, в яких викладено результати дослідження та механізми вирішення економіко-екологічних суперечностей. Провідними дослідниками названих напрямків є А. І. Амоша, В. В. Буркинський, О. О. Веклич, Б. М. Данилишин, А. І. Кабанов, Л. В. Левківська, Н. С. Макарова, Л. Г. Мельник, Г. Г. Півняк, В. М. Трегобчук, С. К. Харичков, Л. Б. Шостак. Визначенню особливостей розвитку концепції «зеленої економіки» як фактору економічного зростання України присвячені праці таких вчених: Л. П. Марчук, В. Г. Потапенко [1], Б. В. Степаненко-Липовик [2], Т. П. Галушкіна. Значна частина питань, пов'язаних з «зеленою економікою», «зеленим зростанням» та «інклюзивним зеленим зростанням», висунутих міжнародними організаціями з метою подальшого просування концепції сталого розвитку, з урахуванням сучасних реалій і застосування більш прагматичного підходу до її реалізації потребують додаткових досліджень.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є узагальнення досвіду провідних країн світу щодо реалізації концепції «зеленої» економіки в умовах глобалізації та визначення конкурентних «зелених» позицій України як основи сталого розвитку країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Всі країни незалежно від їх забезпеченості природними ресурсами та геополітичного положення, більшою або меншою мірою стикаються з викликами вичерпання обмежених природних ресурсів і зміни клімату. Відповідь на ці виклики вимагає використання моделей економічного зростання, які відображають більш тісну взаємодію між економікою, природним середовищем та якістю життя населення.

Використання таких моделей сприяє прийняттю більш обґрунтованих політичних рішень з метою сталого розвитку національних економік. Інклюзивна трансформаційна економіка є важливим фактором забезпечення нової динаміки розвитку, що базується на стійких структурах виробництва і споживання.

«Зелена» економіка - це економіка, яка забезпечує довгострокове підвищення добробуту людей і скорочення нерівності, та при цьому дозволяє майбутнім поколінням уникнути істотних загроз для навколишнього середовища. Концепція «зеленої» економіки не замінює собою концепцію сталого розвитку, проте зараз все більш поширене визнання того, що досягнення стійкості майже повністю залежить від створення правильної економіки. За десятиліття, коли нові багатства створювалися з використанням моделі «коричневої» економіки, суспільство не вирішило таких проблем, як соціальна маргіналізація і виснаження ресурсів. Стійкість залишається найважливішою довгостроковою метою, але для її досягнення ми повинні зробити нашу економіку «зеленою».

Досягнення позитивних результатів на шляху екологізації економіки в Україні може слугувати важливим індикатором прогресу в реформуванні економіки, а показники зеленого зростання будуть адекватними інструментами такої оцінки. Пріоритетні напрямки «зеленої» економіки розвиваються під впливом широкого діапазону факторів, включаючи зміну клімату, відновлення економіки, необхідність охорони біорізноманіття, а також демографічні процеси.

В Україні прийняті такі програми й документи як «Стратегія розвитку України на період до 2020 року» [4], «Перспективи розвитку зеленої економіки», «Зелена економіка і профспілки», Нова енергетична стратегія України до 2035 року: «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» [5]. За оцінками Світового банку українська економіка, яка значною мірою орієнтована на експорт продукції з низькою доданою вартістю, є недостатньо ефективною. Саме тому за обсягом валового національного доходу на душу населення країна входить до групи країн з доходом нижче середнього рівня (7810 дол. США за паритетом купівельної спроможності в 2015 р.). Високий ступінь зносу основних засобів (83,5% у 2014 р.) та застарілі технології, особливо в гірничо-металургійному комплексі, обумовлюють перевитрати сировини, матеріалів, енергоносіїв. Енергомісткість ВВП (0,34 тони нафтового еквіваленту / 1 тис. дол. США у 2013 р. за оцінкою Міжнародного енергетичного агентства (МЕА)) перевищує середній показник по країнах ЄС в 1,5 рази (рис. 1).

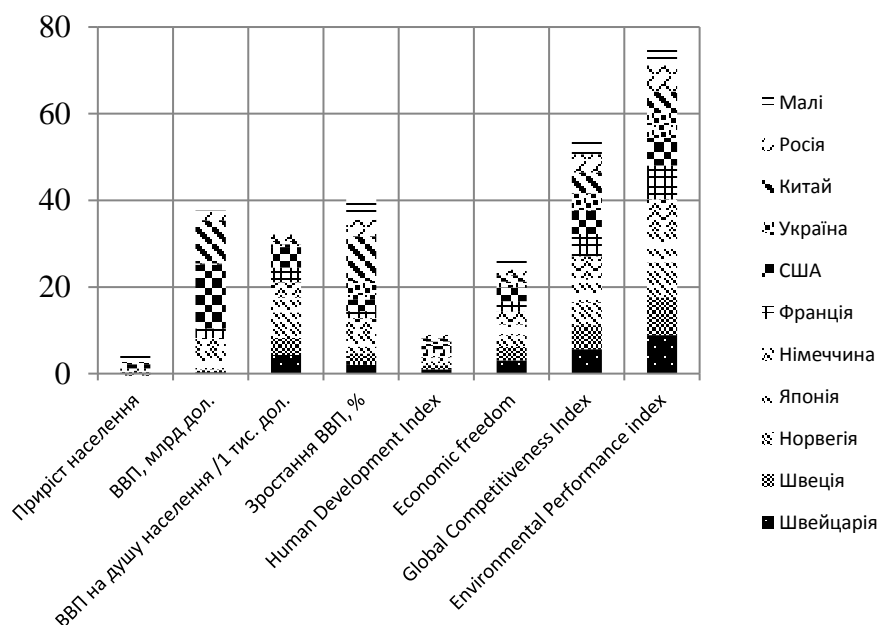

Рисунок 1 - Показники, які характеризують сталий розвиток країн

Джерело: складено на основі даних [6]

Визначені індикатори загалом характеризують процес сталого розвитку та «зелене зростання» країни. Проте для оцінювання економічних показників запропонованих індикаторів недостатньо. Аналіз наукових джерел та наші дослідження свідчать про необхідність визначення України в міжнародних рейтингах, які відображають її позиції серед інших країн світу за загальними статистичними показниками, а також спеціальними, економічними та політичними індексами й рейтингами.

The Environmental Performance Index (Індекс екологічної ефективності). Індекс вимірює досягнення країни в екології та управлінні природними ресурсами за 22 показниками в 10 категоріях, що відображають різні аспекти стану навколишнього середовища і життєздатності екологічних систем, стану здоров'я населення, навантаження економічної діяльності на навколишнє середовище, ефективності державної політики у сфері екології (табл. 1).

Таблиця 1 Рейтинги України за індексом екологічної ефективності та його складовими

Назва індикатора	2010 р.		2011 р.		2014 р.		2016 р.	
	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг	індекс	рейтинг
Загальний індекс	48,7	96	48,47	97	49,01	95	79,69	44
Стан здоров'я	82,6	63	82,89	64	83,06	65	85,82	45
Якість повітря	82,54	84	80,9	88	84,76	71	84,18	76
Вода і санітарія	65,29	61	65,31	62	65,31	62	87,22	61
Водні ресурси	14,7	73	14,7	73	14,7	73	73,32	62
Сільське господарство	62,03	103	62,03	107	62,03	107	98,18	44
Лісництво	32,52	67	32,52	67	32,52	67	47,08	70
Рибальство	26,16	48	25,3	50	25,3	50	50,39	64
Біорізноманіття	41,46	119	41,46	119	41,46	119	65,58	130
Клімат і енергетика	27,78	110	27,78	110	27,78	110	87,45	25

Джерело: складено на основі даних The Environmental Performance Index

Загальний рейтинг України покращився у порівнянні з 2014 р. на 51 позицію шляхом підвищення рейтингів за такими складовими як клімат і енергетика, сільське господарство, водні ресурси, стан здоров'я, вода і санітарія. У 2016 р. дослідження охопило 180 країн. Україна займає 44 місце в рейтингу поряд з Кубою (45 місце) і Аргентиною (43 місце). Наша країна випередила Казахстан, що займає 69 місце рейтингу, Молдову – 55 місце, завдяки одному з 9 критеріїв

оцінки індексу екологічної ефективності – біорізноманіття та середовища проживання.

The Sustainable Society Index (Індекс сталості суспільства) – комбінований показник Фонду сталого суспільства, що вимірює досягнення країн світу з точки зору стійкості суспільного розвитку. Індекс складається з трьох компонентів: економічної, соціальної, екологічної (рис. 2).

Індекс економічного виміру (Іекв)	– індекс конкурентоспроможного розвитку (Ік); – індекс економічної свободи (Іес)
Індекс екологічного виміру (Іев)	– індекс ESI сформований з 21 екологічного індикатора: стан природних ресурсів в країні, рівень забруднення навколишнього середовища в минулому і сьогодні, зусилля країни на ниві управління екологічним станом, здатність країни покращити екологічні характеристики та інше
Індекс соціального виміру (Ісв)	– індекс якості і безпеки життя (Ія) – індекс людського розвитку (Ічр) – Індекс суспільства (Ікс)

Рисунок 2 – Компоненти індексу сталості суспільства

Джерело: розробка авторів

The Global Competitiveness Index (Індекс глобальної конкуренції). Україна зайняла 81 місце з 137 країн у рейтингу глобальної конкурентоспроможності

Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) за 2017 р., піднявшись на 4 позицій в порівнянні з минулим роком (рис. 3).

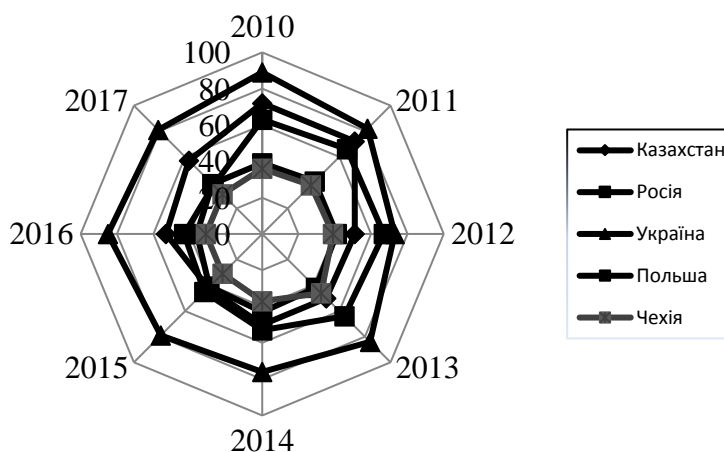

Рисунок 3 – Рейтинг країн в індексі глобальної конкуренції

Джерело: складено на основі даних The Global Competitiveness Index

Україна залишається країною з однією з найменш конкурентоспроможних економік в Європі: гірше нас тільки перебуває вже майже 10-й рік в глибокій кризі Греція (87), Молдова (89) і Боснія і Герцеговина (103). При цьому ми втрачаємо в конкурентоспроможності на тлі того, як інші країни в регіоні (Польща, Болгарія, Чехія, РФ), навпаки, додають. Особливо разючим виглядає ривок Азербайджану (з 66 місця у 2007 році

на 33 місце у 2017 р.), який за останні 10 років став найбільш конкурентоспроможною країною серед держав СНД. Україна, Молдова і Киргизстан (102) - топ-3 гірших з представлених в рейтингу пострадянських держав. У порівнянні з минулим роком Україна поліпшила позиції по 8 з 12 складових рейтингу (табл. 2).

Таблиця 2 Складові рейтингу глобальної конкурентоспроможності України

Показник	2012 р.	2014 р.	2016 р.	2017 р.
Державні інститути	132	130	129	118
Інфраструктура	65	68	75	78
Макро-стабільність	90	105	128	121
Здоров'я і початкова освіта	62	43	54	53
Вища освіта і професійна підготовка	47	40	33	35
Ефективність товарних ринків	117	112	108	101
Ефективність ринку праці	62	80	73	86
Розвиток фінансових ринків	114	107	130	120
Технологічна готовність	81	85	85	81
Розмір ринку	38	38	47	47
Рівень розвитку бізнесу	91	99	98	90
Інновації	71	81	52	61
Загальне місце в рейтингу	73	76	85	81

Джерело: складено на основі даних The Global Competitiveness Index

Найбільше просування зафіксовано за такими субіндексами як державні інститути (+11 місць), макростабільність (+7 місць), ефективність товарних ринків (+7 місць), розвиток фінансових ринків (+10 місць), рівень розвитку бізнесу (+8 місць). Водночас, за всіма перерахованими субіндексами, крім останнього, Україна продовжує перебувати у другій сотні найменш розвинених і конкурентоспроможних держав.

The Human Capital Index (Індекс людського капіталу) у 2017 році охоплював 130 країн. Людський капітал – це люди, що володіють знаннями й навичками, які дозволяють створювати цінність в глобальній економічній системі. Кожній країні виставлялися оцінки за шкалою від 0 до 100 балів за чотири тематичними вимірами та п'яти різних вікових груп (рис. 4).

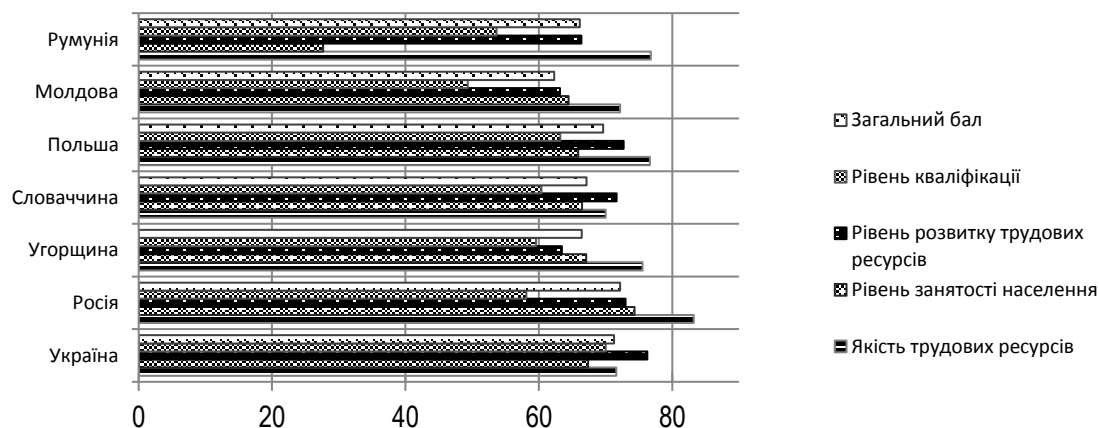

Рисунок 4 – Україна в рейтингу індексу людського розвитку в 2017 році

Джерело: складено на основі даних The Human Capital Index

Індекс покликаний забезпечити цілісну оцінку людського капіталу країни – як поточну, так і очікувану. Україна в рейтингу 2017 року зайняла 24-у позицію з 130 країн, обігнавши майже всіх сусідів.

Якщо подивитися на основні критерії оцінки, можна відзначити високий результат України у грамотності, освіченості кадрів (99,98 і 100 балів) і можливостей для їх розвитку. Гірше, ніж у сусідів, у нашій країні складається ситуація з безробіттям і якістю підготовки персоналу. При цьому Україна увійшла в першу десятку за такими показниками, як рівень поширення

середньої освіти, а також кількість працівників з неповною зайнятістю.

Найнижчі оцінки Україна отримала за критеріями: рівень зайнятості у високотехнологічних виробництвах, кількість людей, які здобувають професійно-технічну освіту та високий рівень безробіття. Отже, саме ці критерії перешкоджають розвитку людського потенціалу в Україні.

The legatum prosperity Index (Індекс процвітання) – є оцінкою світового багатства і добробуту. Країни оцінюють на основі результатів опитувань громадян цих країн у восьми критеріях: стан економіки,

соціальної сфери, підприємництва, освіти, влади, екології, охорони здоров'я та персональної свободи громадян у їхніх державах.

У 2016 році країни порівнювались по 104 показниках, включаючи традиційні, такі як ВВП і кількість людей, що працюють повний день, і досить незвичайні – число безпечних інтернет-серверів і то, наскільки втомлюються люди в повсякденному житті. Також враховувалися стан навколишнього середовища, безпека життя, особиста свобода, освіта, розвиненість бізнесу та інші порівняльні характеристики (субіндекси), за якими зі 149 країн з відкритими даними і був складений рейтинг. Україна у 2016 році втратила 37 позицій у порівнянні з 2015 роком і опинилась на 107 місці. Причини такого стрімкого спаду, насамперед, пов'язані з погіршенням економічної ситуації. Із суб'єктивних критеріїв найгіршими виявилися показники свободи життєвого вибору і сприйняття корупції. Аналізуючи глобальні індекси, можна краще зрозуміти, як відбувається турбота про охорону навколишнього середовища, систему управління, соціально-економічну ситуацію адже вони складові «зеленої» економіки. Вони відображають важливі аспекти еколого-економіко-соціальної ситуації в Україні і якими кроками вона прямує до «зеленої» економіки.

У зв'язку з цим в Україні на експертному рівні відбувається уточнення сценаріїв і цільових орієнтирів декількох проектів програмних документів розвитку країни: Енергетичної стратегії України до 2035 року, Стратегії розвитку малого та середнього підприємництва до 2020 року, Державної цільової програми розвитку аграрного сектору до 2020 року. Крім того, вносяться зміни до чинної Екологічної стратегії на період до 2020 року, розпочато роботу над Стратегією низьковуглецевого розвитку до 2050 року та Стратегією розвитку промислового комплексу до 2025 року. Ці документи тісно пов'язані між собою та мають сприяти переходу України від хибної споживацької моделі в напрямку більш зеленого зростання, що базується на ефективному використанні всіх факторів виробництва та впровадженні енерго- та ресурсо ефективних технологій, екоінновацій.

Очікується, що зелена трансформація економіки вплине на: створення менш ресурсоемних секторів економіки, нових ринків і робочих місць; впровадження сучасних енергоефективних технологій, інноваційну активність; підвищення продуктивності праці та конкурентоспроможності бізнесу завдяки ефективному використанню енергії, ресурсів і мінімізації обсягів відходів.

Чинна в Україні система планування і прогнозування має ряд істотних недоліків. Одним з яких є існування невідповідності між нормативно затвердженої системою прогнозних і програмних документів та документів, розробка і впровадження яких є актуальною для сучасного стану трансформації

економіки. З головних проблем сучасної системи прогнозування в Україні можна також виділити відсутність довгострокового прогнозування соціально-економічного розвитку країни – це значить, що пріоритети й цілі розвитку на середньо- і короткострокову перспективу встановлюються не погоджено, що призводить до невідповідності стратегічних документів; відсутність методичної бази і чітко покровоко прописаних інструкцій складання прогнозів соціально-економічного розвитку країни, регіону, галузі. Адже довгострокове економічне прогнозування – запорука спадкоємності державної політики в довгостроковій перспективі і відповідності стратегічних документів національним стратегічним цілям і завданням [11-13]. Також недостовірність статистичних показників, їх невідповідність законодавчо встановленим макроекономічними показниками впливає на якість стратегічних документів. Для розв'язання зазначених проблем, доцільно змінити структуру прогнозних, програмних і планових документів, орієнтуючись на практику стратегічного планування і прогнозування розвинених країн. В інтересах довгострокової стабільності розвитку країни необхідно, щоб база природних активів виконувала не тільки ресурсні, а й поглинальні, сервісні функції (біорізноманіття), а навантаження на природне середовище не перевищувало його несучої спроможності. Є прямий зв'язок між станом навколишнього середовища та якістю життя людини.

Показники економічних можливостей і заходів політики оцінюють результативність дій держави в підтримку зеленого зростання: інвестицій в зелені види діяльності та розвиток технологій, стимулювання екоінновацій і зелених закупівель, реформування субсидій та цін. Отже, ми вважаємо, що екологія економіки повинна бути націлена на підтримку зеленого переходу за трьома напрямками:

а) формування стратегічних засад політики та проведення реформ, пов'язаних з екологізацією економічної діяльності,

б) інтеграція стратегічних екологічних оцінок в систему розробки планів і програм розвитку країн на національному, місцевому та галузевому рівнях,

в) реалізація демонстраційних проектів, спрямованих на поширення принципів, бізнес-практики та технологій ресурсоефективного і більш чистого виробництва, а також органічного сільського господарства.

Висновки. Сьогодні концепція «зеленої» економіки стає всесвітньою тенденцією, новою глобальною економічною моделлю сталого розвитку. У рамках концепції «зеленої» економіки передбачається гармонійне узгодження між економічним, соціальним і екологічним компонентами, кожен з яких базується на загальних принципах сталого розвитку держави.

«Зелена» економіка – це господарська діяльність, спрямована на економічне зростання і соціальний

розвиток, заснована на розробці, виробництві і експлуатації технологій й обладнання раціонального природокористування, а також моніторингу та прогнозування кліматичних змін. «Зелена» економіка передбачає практичний підхід до досягнення сталого розвитку, який дозволить сформувати економіку завтрашнього дня.

Представлені досить скромні позиції України в глобальному конкурентоспроможному і інноваційному просторі, які дозволяють зробити висновок, що Україна знаходиться в країні перманентної технологічної кризи, що пояснюється як зовнішніми, так і внутрішніми проблемами. За 25 років незалежності наша країна продовжує перебувати на стадії трансформації економіки.

Подальший розвиток України, перш за все, має базуватися на послідовному скороченні частки експорту первинних ресурсів і продукції низькотехнологічних базових галузей з метою збільшення ефективного внутрішнього споживання з поступовим нарощуванням високотехнологічної продукції. Дослідження «зеленої» економіки повинні бути направлені на розкриття наступних питань: необхідно чітко визначений стратегічний підхід до просування «зеленої» економіки, існує нагальна потреба у виробленні чіткої й загально визнаної інтерпретації поняття «зеленої» економіки, необхідно уточнення інституційних аспектів, оцінки повинні готуватися на основі чітко визначених пріоритетів, необхідна система обміну інформацією.

Література:

1. Потапенко В. Г. Трансформація використання природно-ресурсної сфери України на засадах «зеленої» економіки / В. Г. Потапенко // Суми : Папірус. – 2013. – С. 383.
2. Степаненко-Липовик Б. В. Зелений бізнес: сутність, фінансові аспекти, напрями розвитку в Україні / Б. В. Степаненко-Липовик // Київ : Аграр Медіа Груп. – 2013. – С. 272.
3. «Європа 2020» [Електронний ресурс] // ЕС. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <https://utka.su/7Pr9G>.
4. Єдина комплексна стратегія та план дій розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на 2015-2020 роки (проект) // Київ. – 2015. – С. 225.
5. Нова енергетична стратегія України до 2035 року: «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» (проект) [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://utka.su/rqsB5>.
6. "Державна політика сталого розвитку на засадах "зеленої" економіки" [Електронний ресурс] // Аналітична записка. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1237/>.
7. The Environmental Performance Index [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://epi.envirocenter.yale.edu/epi-country-report/UKR>.
8. The Global Competitiveness Index [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://gtmarket.ru/ratings/global-competitiveness-index/info>.
9. The Human Capital Index [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://utka.su/G88Jd>.
10. Карташова О. Г. Трансформація аграрного сектору національної економіки / О. Г. Карташова, Ю. В. Барсук // Економіка та суспільство. – 2017. – №10. – С.83-88.
11. Swainson, L. and Mahanty, S. (2018), "Green economy meets political economy: Lessons from the "Aceh Green" initiative, Indonesia", *Global Environmental Change*, 53, 286-295. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2018.10.009>.
12. Sirenko, N. Baryshevskaya, I. Poltorak, A. and Shyshpanova, N. (2018). "State and tendencies of intergovernmental regulation in Ukraine in conditions of fiscal decentralization", *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, 2, no. 25 (2018), pp.157-164. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i25.136489>.
13. Unay-Gailhard, İ. and Bojnec, S. (2018), "The impact of green economy measures on rural employment: Green jobs in farms", *Journal of Cleaner Production*, 208, 541-551. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.10.160>.

References:

1. Potapenko, V. H. (2013). *Transformacija vykorystannja pryrodno-resursnoji sfery Ukrajinny na zasadakh «zelenoji» ekonomiky* [Transformatsiia vykorystannja pryrodno-resursnoi sfery Ukrainy na zasadakh «zelenoi» ekonomiky]. Sumy: Papirus [in Ukrainian].
2. Stepanenko-Lypovyk, B. V. (2013). *Zelenyj biznes: sutnistj, finansovi aspekty, naprjamy rozvytku v Ukrajinii* [Green Business: Essence, Financial Aspects, Directions of Development in Ukraine]. Kyiv: Ahrar Media Hrup [in Ukrainian].
3. ES (2010). "Evropa 2020". Retrieved from <https://utka.su/7Pr9G>.
4. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine (2015). *Yedyna kompleksna stratehiia ta plan dii rozvytku silskoho hospodarstva ta silskykh terytorii v Ukraini na 2015-2020*. Proekt [in Ukrainian].
5. *Nova enerhetychna stratehiia Ukrainy do 2035* (2017). *Bezpeka, enerhoefektyvnist, konkurentospromozhnist. Proekt*“. Retrieved from <https://utka.su/rqsB5> (Accessed 3 November 2018).
6. *Analitychna zapyska* (2017). "Derzhavna polityka staloho rozvytku na zasadakh "zelenoi" ekonomiky". Retrieved from <http://www.niss.gov.ua/articles/1237/> [in Ukrainian].
7. *Environmental Performance Index* (2017). *Ukraine the Environmental Performance Index 2017*. Retrieved from <https://epi.envirocenter.yale.edu/epi-country-report/UKR>.
8. *Humanitarian technologies, analytical portal* (2017). *Global Competitiveness Index*. Retrieved from <http://gtmarket.ru/ratings/global-competitiveness-index/info>.
9. *League.net* (2017). *The Human Capital Index*. Retrieved from http://www.liga.net/infografica/351639_the-human-capital-index-2017-ukraina-obognala-vsekh-sosedey-krome-rf.htm.

10. Kartashova, O. G. & Barsuk, Yu. V. (2017). Transformaciya agrarnogo sektoru nacional'noyi ekonomiky. *Ekonomika ta suspil'stvo*, 10, 83-88 [in Ukrainian].
 11. Swainson, L. & Mahanty, S. (2018). Green economy meets political economy: Lessons from the "Aceh Green" initiative, Indonesia, *Global Environmental Change*, 53, 286-295. <https://doi.org/10.1016/j.gloenvcha.2018.10.009>.
 12. Sirenko, N. Baryshevskaya, I. Poltorak, A. and Shyshpanova, N. (2018). State and tendencies of intergovernmental regulation in Ukraine in conditions of fiscal decentralization. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, 2, no. 25 (2018). 157-164. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i25.136489>.
 13. Unay-Gailhard, I. & Wojnec, S. (2018). The impact of green economy measures on rural employment: Green jobs in farms. *Journal of Cleaner Production*, 208, 541-551. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.10.160>.
-

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License